

Χριστουγεννιάτικη εκχειριδιά:

μικρή ειρήνη στον μεγάλο πόλεμο

Το 1914, οι ισχυρές χώρες της Ευρώπης ήρθαν αντιμέτωπες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν νέες αγορές και περισσότερες πρώτες ύλες για τις βιομηχανίες τους. Οι μεγαλύτερες και ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Γερμανία, Αυστρία) ενεπλάκησαν στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, με αποτέλεσμα εκατομμύρια άνθρωποι να χάσουν την ζωή τους ή να τραυματισθούν σοβαρά. Ο πόλεμος τελείωσε το 1918..

Στις 21 Νοέμβρη του 2005 πέθανε σε ηλικία 109 ετών ο πιο μακρόβιος γέροντας της Αγγλίας. Η ζωή του Άλφρεντ Άντερσον διέσχισε τρεις αιώνες: γεννήθηκε τον 19ο, έζησε τον 20ό, πέθανε τον 21ο αιώνα. Ήταν ο τελευταίος επιζών ενός περίφημου ποδοσφαιρικού αγώνα, που διεξήχθη τα Χριστούγεννα του 1914. Σ' αυτόν τον αγώνα αντιμέτωποι βρέθηκαν οι Βρετανοί, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί στρατιώτες.

Εμφανίστηκε μια μπάλα, κανείς δεν ξέρει από πού, και άρχισε να κυλά, κανείς δεν ξέρει πώς, ανάμεσα στα χαρακώματα. Τότε το πεδίο της μάχης μετατράπηκε σε χώρο παιχνιδιού, οι εχθροί πέταξαν στην άκρη τα όπλα τους και άρχισαν να διεκδικούν την μπάλα, όλοι με όλους και όλοι εναντίον όλων.

Πέρασαν σχεδόν 91 χρόνια από τότε, αλλά τα γεγονότα των εορτών εκείνης της χρονιάς εξακολουθούν να συγκινούν και να μαγεύουν σαν παραμύθι.

Το επεισόδιο ήταν γνωστό περισσότερο ως θρύλος: πάνω από ένα εκατομμύριο στρατιώτες της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας αψήφησαν τις εντολές των ανωτέρων τους («έγκλημα» που τιμωρείται με θάνατο σε καιρό πολέμου), βγήκαν από τα χαρακώματα ευχόμενοι ο ένας στον άλλο «Καλά Χριστούγεννα» και έπαιξαν ποδόσφαιρο στην πιο αυθόρμητη ανακωχή της παγκόσμιας Ιστορίας.

Οι περισσότερες μπάλες που χρησιμοποιήθηκαν για τους ποδοσφαιρικούς αγώνες ήταν αυτοσχέδιες, από άχυρο δεμένο με σπάγκο ή άδεια κονσερβοκούτια! Το ίδιο πρόχειρα ήταν και τα τέρματα, για τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ξύλα, χλαίνες και κράνη. Άλλα ματς διεξάγονταν με 50 παίκτες και άλλα με 10 και διαρκούσαν περίπου μία ώρα. Έπειτα οι παίκτες, που για μέρες είχαν στερηθεί τον ύπνο, έπεφταν εξαντλημένοι στο παγωμένο έδαφος αναζητώντας λίγη ξεκούραση.

Ήταν μια εκχειριδιά που ξεκίνησε πρόχειρα, από ένα σημείο, άγνωστο πού. Προτού περάσουν λίγες ώρες όμως, είχε επεκταθεί με ταχύτητα σε ολόκληρο το Δυτικό Μέτωπο.

Ο Κουρτ Τσέμις, ένας Γερμανός δάσκαλος που μιλούσε αγγλικά και γαλλικά, αφηγείται στις επιστολές του πως την παραμονή των Χριστουγέννων όλα τα πυρά ξαφνικά σταμάτησαν. Από το γερμανικό τάγμα ακούστηκε ένα σφύριγμα.

Η απάντηση των Βρετανών ήταν άμεση. «Ο στρατιώτης Μέκελ από τον λόχο μου, ο οποίος είχε ζήσει πολλά χρόνια στην Αγγλία, φώναξε στους Βρετανούς μιλώντας τους στα αγγλικά και σύντομα ξεκίνησε μια ζωηρή συζήτηση», έγραψε ο Τσέμις περιγράφοντας την πρώτη συνάντηση δύο αντίπαλων στρατιωτών που βγήκαν από τα χαρακώματα, έσφιξαν τα χέρια στην ουδέτερη ζώνη και αλληλοευχήθηκαν «Χαρούμενα Χριστούγεννα» μιλώντας ο καθένας στην γλώσσα του.

Συμφωνήθηκε ότι την επόμενη ημέρα, ανήμερα της σημαντικότερης γιορτής των Καθολικών χριστιανών, κανείς δεν θα πυροβολούσε. «Βάλαμε ακόμη περισσότερα κεριά αλλά και χριστουγεννιάτικα δένδρα στο χαρακωμά μας», συμπληρώνει ο Τσέμις στο ημερολόγιό του. «Οι Βρετανοί εξέφρασαν τη χαρά τους για την φωταψία με σφυρίγματα και χειροκροτήματα. Πέρασα όλη την νύχτα ξύπνιος, όπως και οι περισσότεροι».

«Αν και κάπως κρύα, η νύχτα εκείνη ήταν υπέροχη», κατέληξε ο Γερμανός δάσκαλος, ο οποίος έχασε την ζωή του στο τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, κατά την διάρκεια του οποίου είχε αιχμαλωτιστεί από Ρώσους στρατιώτες.

Η χριστουγεννιάτικη εκχειρία μάς δίνει μια ματιά του κόσμου όπως θα θέλαμε να είναι. Είναι σαν ν' ακούμε ότι οι πιο βαθιές μας επιθυμίες είναι πραγματικά αληθινές. Ο κόσμος θα μπορούσε πράγματι να είναι διαφορετικός.

Η «μικρή ειρήνη στον μεγάλο πόλεμο» έγινε πραγματικότητα επειδή πολλοί από τους Γερμανούς στρατιώτες μιλούσαν άπταιστα αγγλικά, καθώς εργάζονταν στην Βρετανία. Είχαν δουλέψει ως οδηγοί ταξί και κουρείς σε μέρη όπως το Μπράιτον, το Μπλάκπουλ και το Λονδίνο. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, τον Αύγουστο του 1914, υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν στην Γερμανία. Μερικοί είχαν αφήσει ακόμη και οικογένειες πίσω στην Αγγλία και αυτό έκανε πολύ πιο εύκολη την πρώτη επαφή.

Ένας από τους τελευταίους επιζώντες του Α' Παγκοσμίου πολέμου ήταν ο Μπέρτι Φέλσταντ, ο οποίος μέχρι τις τελευταίες ημέρες της ζωής του, το φθινόπωρο του 2001, και σε ηλικία 106 ετών, θυμόταν με πολλές λεπτομέρειες την ιστορική ανακωχή:

«Τα όπλα σίγησαν και οι στρατιώτες άρχισαν να βγαίνουν από τα χαρακώματά τους. Αφήσαμε και εμείς τα όπλα μας και συναντήσαμε τον εχθρό. Απ' όσο θυμάμαι, οι Γερμανοί βγήκαν πρώτοι και άρχισαν να έρχονται προς το μέρος μας. Τους αντιγράψαμε αυθόρμητα. Χαιρετηθήκαμε και αρκετοί από εμάς άρχισαν να παίζουν ποδόσφαιρο. Μην φαντάζεστε τίποτα οργανωμένο. Από το πουθενά βρέθηκε μια αυτοσχέδια μπάλα και περίπου 50 άτομα αλλάσαμε πάσες».

Όταν οι στρατιώτες των δύο πλευρών είχαν βγει πια από τα χαρακώματα, ένας Βρετανός εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση και έστησε ένα αυτοσχέδιο κουρείο στην ουδέτερη ζώνη. Ο κουρέας «αδιαφορούσε πλήρως τι εθνικότητας ήταν οι πελάτες του, απλώς χρέωνε δύο τσιγάρα το κάθε κούρεμα», περιγράφει το γεγονός στο ημερολόγιό του ο Γερμανός στρατιώτης Γιόζεφ Σέμπαλντ. «Μπορεί να ήταν πόλεμος, ωστόσο δεν υπήρχε ούτε ένα ίχνος εχθρότητας ανάμεσα στους στρατιώτες, οι οποίοι έπαιζαν ποδόσφαιρο μέχρι τελικής πτώσεως» συμπληρώνει, θυμίζοντας ότι το ποδόσφαιρο ήταν αναπόσπαστο κομμάτι εκείνων των ιστορικών Χριστουγέννων του 1914.

Από τις βελγικές ακτές ως τα ελβετικά σύνορα όλοι γιόρτασαν εκείνα τα Χριστούγεννα. Εκτός από έναν Βρετανό ταγματάρχη, που υποστήριζε ότι «τον Γερμανό πρέπει να τον σκοτώνεις και όχι να κάνεις φιλίες μαζί του» διατάζοντας τους πάντες να επιστρέψουν στις θέσεις τους, αλλά και έναν Αυστριακό δεκανέα, σύμφωνα με τον οποίο «τέτοιες συνεννοήσεις μεταξύ απλών στρατιωτών θα έπρεπε να απαγορεύονται». Ο Βρετανός ταγματάρχης έμεινε για πάντα ανώνυμος. Ο Αυστριακός δεκανέας απέκτησε παγκόσμια... φήμη λίγα χρόνια αργότερα. Τον έλεγαν Αδόλφο Χίτλερ και προφανώς ούτε μπάλα ήξερε ούτε καλά Χριστούγεννα πέρασε...

Η εκχειρία των Χριστουγέννων του 1914 επεκτάθηκε κατά μήκος των 800 χιλιομέτρων του Δυτικού Μετώπου, όπου στρατοπέδευαν περισσότεροι από ένα εκατομμύριο στρατιώτες.

Κρύος ιδρώτας έλουσε τις διοικήσεις κι από τις δυο πλευρές. Εδώ φαινόταν μια καταστροφή: οι στρατιώτες διακήρυσσαν ότι είναι αδέρφια και αρνιόντουσαν να πολεμήσουν. Οι στρατηγοί και από τις δυο πλευρές χαρακτήρισαν αυτή την αυθόρμητη ειρήνη ως προδοσία, και όσους συμμετείχαν, υπόλογους στο στρατοδικείο. Μέχρι τον Μάρτιο του 1915 αυτό το κίνημα της αδελφοποίησης είχε εξαλειφθεί και η μηχανή του θανάτου ήταν ξανά σε πλήρη λειτουργία.

Η χριστουγεννιάτικη εκχειρία ήταν μια σύντομη αλλά τόσο δυνατή έκρηξη αγάπης, ανθρωπιάς και ειρήνης στην καρδιά του Μεγάλου Πολέμου. Εκεί όπου έχασαν την ζωή τους περισσότεροι από 9 εκατομμύρια άνθρωποι, ενώ τραυματίστηκαν 21 εκατομμύρια άλλοι.

Τα πιο όμορφα Χριστούγεννα του Φράνσις: μια μαρτυρία

«Το όνομά μου είναι Φράνσις Τόλιβερ και κατάγομαι από το Λίβερπουλ. Ήταν Χριστούγεννα στα χαρακώματα και η παγωνιά κρεμόταν τόσο πικρά... Τα παγωμένα λιβάδια της Γαλλίας ήταν ακίνητα, δεν τραγουδιόταν κανένα χριστουγεννιάτικο τραγούδι. Οι οικογένειές μας πίσω στην Αγγλία έπιναν στην υγεία μας εκείνη τη μέρα.

Ήμωνα ξαπλωμένος με τον φίλο μου πάνω στην κρύα και βραχώδη γη, όταν πέρα από τις γραμμές της μάχης ήρθε ένας παράξενος ήχος. Είπα: "Ε, ακούστε τώρα, παιδιά μου!" .

Κάθε στρατιώτης τεντώθηκε ν' ακούσει, ενώ μια νεαρή γερμανική φωνή τραγουδούσε καθαρά. "Τραγουδάει πολύ ωραία, το ξέρεις;" μου είπε ο φίλος μου. Σύντομα, μια-μια οι γερμανικές φωνές ενώθηκαν σε αρμονία. Τα κανόνια ήταν σιωπηλά, δεν κινούνταν τα σύννεφα αερίων, καθώς τα Χριστούγεννα μάς καθυστερούσαν από τον πόλεμο.

Μόλις τέλειωσαν, έγινε μια μικρή παύση. "Ο Θεός να σας έχει καλά, κύριοι", πετάχτηκαν κάτι παιδιά από το Κεντ. Το επόμενο που τραγούδησαν ήταν το *Stille Nacht*, "Αυτό είναι το Άγια Νύχτα", είπα, και με δύο γλώσσες το ίδιο τραγούδι γέμισε τον ουρανό.

"Κάποιος έρχεται προς τα εμάς!" φώναξε ο σκοπός της πρώτης γραμμής. Όλα τα βλέμματα καρφώθηκαν σε μια μοναχική φιγούρα που βάδιζε με κόπο από την μεριά τους.

Όπως δρασκελίζε γενναία και άοπλος, έλαμψε μες στην νύχτα η σημαία της εκχειρίας, σαν άστρο των Χριστουγέννων. Σύντομα, ένας-ένας από κάθε πλευρά περπάτησαν στην νεκρή ζώνη. Χωρίς τουφέκι και χωρίς μαχαίρι συναντηθήκαμε εκεί χέρι με χέρι. Μοιραστήκαμε κάποιο κρυμμένο μπράντι και ευχηθήκαμε ο ένας στον άλλο. Και εκεί απάνω ξεκίνησε κι ένα παιχνίδι ποδοσφαίρου, όπου τους σκίσαμε.

Έπειτα ανταλλάξαμε σοκολάτες, τσιγάρα και φωτογραφίες από την πατρίδα. Ο νεαρός Sanders έπαιξε αρμόνικα και αυτοί είχαν ένα βιολί. Τι παράξενη και περίεργη ορχήστρα!

Σύντομα ξημέρωσε και η Γαλλία ήταν πάλι Γαλλία. Με θλιμμένα αντίο ξεκινήσαμε να ξαναπάμε στον πόλεμο. Μα η ερώτηση στοίχειωνε κάθε καρδιά που έζησε αυτή την θαυματουργή νύχτα: "Ποιανού την οικογένεια έχω σημαδεμένη με το όπλο μου;"

Ήταν Χριστούγεννα στα χαρακώματα, όπου η παγωνιά τόσο πικρά κρεμόταν. Τα παγωμένα λιβάδια της Γαλλίας ζεστάθηκαν καθώς τραγουδιόντουσαν τραγούδια της ειρήνης. Τα τείχη του πολέμου που είχαν υψώσει μεταξύ μας είχαν διαλυθεί και είχαν φύγει για πάντα.

Το όνομά μου είναι Φράνσις Τόλιβερ και μένω στο Λίβερπουλ. Κάθε Χριστούγεννα που έρχονται μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, θυμάμαι εκείνη την νύχτα.

Το έμαθα καλά το μάθημά μου:

Αυτοί που διαφεντεύουν τον κόσμο δεν θα 'ναι ανάμεσα στους νεκρούς και τους σακάτες. Αυτοί είναι προστατευμένοι στα γραφεία τους και από εκεί δίνουν εντολές για τον θάνατό μας.

Εμείς όλοι που μας στέλνουνε στον πόλεμο, από όποια μεριά του τουφεκιού και να βρισκόμαστε, είμαστε το ίδιο».

Πηγή : <http://www.a-athinon.gr/?p=173>

Διαβάστε το βιβλίο « Η ωραιότερη ιστορία του κόσμου » του Παντελή Καλιότσου

